

עכשיו הזמן להתחיל את משפטי הנוח'בה, וגם לאמץ את דו"ח שמגר

written by מאיר בן שבת | 16.10.2025

עם שובם הביתה של אחרוני החטופים החיים שהוחזקו בידי ארגוני הטרור בעזה, ובטרם ניקלע חלילה למצב ששוב יגביל אותנו מלעסוק בכך, חשוב לקיים כעת את הדיון הציבורי בשאלה כיצד למנוע את המוטיבציה לפיגועי חטיפה, או לכל הפחות להפחיתה.

גם לאחר השחרור הסיטונאי השבוע עדיין מוחזקים בבתי הכלא בישראל עשרות רבי־מחבלים, מנהיגים וסמלים של ארגוני הטרור; בהם מרואן ברגותי, מראשי פת"ח ביהודה ושומרון, ומי שהנהיג את ארגון התנזים בימי "אינתיפאדת אל־אקצה"; איברההים חאמד, ראש הזרוע הצבאית של חמאס באזור זה; חסן סלאמה, שותפו של מוחמד דף בהנהגת הזרוע הצבאית של חמאס; עבאס א־סייד, מחולל פיגוע ההתאבדות במלון פארק בנתניה במרץ 2002; עבדאללה ברגותי, מומחה להכנת מטעני נפץ ששימשו לפיגועי התאבדות, ועוד רבי־מרצחים רבים. אליהם אמורים להצטרף עוד מאות מחבלים שטרם נגזר דינם, ובהם אנשי נוח'בה שהשתתפו בטבח 7 באוקטובר ומשפטיהם לא התחילו.

אפשר להניח שהמחויבות של המשוחררים לחלץ את חבריהם שנותרו מאחור נמצאת בשיאה. לחלקם יש גם ידע, ניסיון וקשרים שיוכלו לרתום למטרה זו. כך הם הדברים גם ביחס למחויבות של מפקדי חמאס ברצועה לשחרור אנשיהם, בדגש על מחבלי הנוח'בה.

כשאלה הנתונים, ולאחר שפיגועי החטיפה הוכיחו את עצמם שוב ושוב כאמצעי יעיל ביותר לשחרור מחבלים, לא יהיה מוגזם להעריך שפיגוע החטיפה הבא הוא עניין של זמן.

יתרה מכך, שחרור המחבלים במסגרת ההסכם להפסקת המלחמה הרחיב את השימוש בחטיפה מאמצעי להוצאת האסירים מבתי הכלא למנוף לכפיית הסדרים, כמו למשל הפסקתה של מלחמה. לא נדרשת חשיבה יצירתית במיוחד כדי להבין לאילו כיוונים ארגוני הטרור עוד עלולים לקחת את האמצעי הזה.

לאחר שנתיים שבהן עיקר הקשב והעיסוק מצד שב"כ וגופי הביטחון הופנה למתארי הלחימה בעזה, לא תהיה זו דרישה בנלית להגביר את המאמצים במישור המודיעיני והמבצעי שרלוונטיים יותר למאפייני הפעילות החשאית של פיגועי חטיפה. לא מדובר רק בדריכות ותגובה מהירה לכל סימן וחשד, אלא בפעילות חשאית יזומה ומתמשכת מצידנו, וכן הידוק הפיקוח והטיפול בקווי התפר שבין עזה ליהודה, לשומרון ולירושלים, ובינם לבין בתי הכלא בישראל. ובכל זאת, ייתכן שלא יהיה די בכל אלה.

בית משפט לרצח עם

בתקופה הקרובה יידרש הדרג המדיני להכריע בעניין משפטם של מחבלי הנוח'בה. זו הכרעה מדינית ולא רק משפטית, משום שלא ניתן להתייחס למחבלים אלה ולמתקפה המפלצתית שבה

השתתפו כפעולה שבוצעה על ידי אוסף של פעילי טרור שכל אחד מהם נשפט בה על חלקו, בהתאם לראיות הקיימות לגביו. נכון לשקול את הקמתו של בית משפט מיוחד לניהול משפטים של המחבלים, ולהאשימם בעבירה שמשקפת במדויק את מה שביקשו לעשות: רצח עם.

בזירה הבינלאומית המשפט ישפיע במידה רבה על האופן שבו ייצרבו אירועי 7 באוקטובר בתולדות העמים. יש לכך חשיבות עצומה במיוחד לנוכח מאמצי ההכחשה והתעמולה האנטישמית נגד ישראל. מצד שני, כל אחד יכול לדמיין איך תתקבל בעולם העמדתם לדין של מאות בעבירה שהעונש עליה הוא מיתה. כאמור, הדרג המדיני יידרש להכריע בדילמה הזו. אפשר להעריך שעל שולחנו תונח גם דרך ביניים: גזר דין מוות במקרים ספורים, לצורך מיצוי התועלת ההסברתית, וההסתפקות במאסרי עולם לכל יתר המקרים.

אפשר להוסיף ולטעון גם על כך, אבל אין זה עניינו של מאמר זה. תהא ההחלטה אשר תהא, כדי להחליש את המניע לפיגועי חטיפה ההנהגה בישראל חייבת לחשק את עצמה מפני האפשרות לשחרר מחבלים בעסקאות עתידיות.

במשפטי הנוח'בה אפשר יהיה לעשות זאת במסגרת ההחלטה על הקמתו של בית המשפט המיוחד, תוך מתן סמכות מיוחדת לשופטיו לשלול את האפשרות לחנינה מכל סוג שהוא למי שיורשע בהשתתפות במעשי הטבח, במקרה שלא יוטל עליו עונש מוות. חישוק נוסף ומשמעותי הוא החלטה על אימוץ כל המלצותיה של ועדת שמגר.

כזכור, הוועדה בראשותו של נשיא בית המשפט העליון לשעבר מאיר שמגר נתמנתה ביולי 2008 כדי להמליץ לממשלה על עקרונות לניהול משא ומתן לפדיון שבויים, חטופים ונעדרים. עם הקמת הוועדה נקבע כי היא לא תפרסם את המלצותיה עד לאחר שחרורו של גלעד שליט משבי חמאס. ואכן, בשנת 2012, לאחר שחרורו, היא הגישה את מסקנותיה. הן סווגו בסיווג "סודי ביותר", הדו"ח לא פורסם במלואו בציבור, וההמלצות מעולם לא אומצו באופן רשמי על ידי הממשלה ולא קיבלו תוקף מחייב.

במהלך השנים הוגשו כמה הצעות חוק המבוססות על העקרונות שהציגה ועדת שמגר, אולם הדיון בהן לא נמשך. נכון אומנם כי הפה שאסר הוא הפה שיוכל להתיר בעתיד, ואת זאת גם ארגוני הטרור מבינים. אך ככל שיפחתו ההזדמנויות וירבו החסמים בדרך לחנינת המחבלים, כך אפשרות זו תהיה קשה יותר ליישום.

לא פחות חשוב מכך הוא תיאום הציפיות בתוך החברה הישראלית. האם ישראל תעמוד בהתחייבותה לעצמה אם חלילה ניקלע שוב לסחיטה? קשה לדעת. הערבות ההדדית והסולידריות הטבועות בנו כאומה-משפחה היטו את הכף בכל מבחן כזה. לצד הגאווה על היותנו מי שאנו, חובתנו להפחית את הסיכונים ואת המחירים. זו העת לכך.

פורסם במקור ראשון, בתאריך 17.10.2025.